

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-61>

УДК 330.341

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISES

Саврас Ірина Зіновіївна

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3593-305X>

Томаневич Леся Миронівна

кандидат економічних наук, доцент,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5771-3659>

Savras Iryna, Tomanevych Lesya
Lviv University of Trade and Economics

У статті досліджуються актуальні проблеми, пов'язані з інформаційно-аналітичним забезпеченням процесу управління інноваційною діяльністю підприємств. Проаналізовано стан та проблеми розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Встановлено, що показники інноваційного розвитку вітчизняних підприємств мають тенденцію до погіршення. З'ясовано, що серед основних проблем інноваційної діяльності підприємств є недостатня інформаційно-аналітична підтримка управлінських рішень. Уточнено визначення поняття інформаційно-аналітичної підтримки інноваційних рішень. З'ясовано особливості та проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств. Зроблено висновок, що передумовою прийняття ефективних рішень в управлінні інноваційним розвитком підприємства є його якісне інформаційно-аналітичне забезпечення. Визначено перспективи посилення інформаційно-аналітичної підтримки інноваційних рішень.

Ключові слова: інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком, інформаційно-аналітичного забезпечення, складові інформаційно-аналітичного забезпечення, інформаційні технології, аналітична інформація.

The article studies actual problems connected with information and analytical support of the process of management of innovation activity of enterprises. The topic of the study is relevant, since the reduction of uncertainty in the management decision-making environment is achieved by strengthening its analytical and information support, which is an important tool for supporting and justifying management decisions. The purpose of the article is to clarify the problems and features of information and analytical support for the management of innovation activities of domestic enterprises, to determine the prospects for strengthening information and analytical support for innovative solutions. The method of analysis and synthesis, induction and deduction, method of comparison, graphical method, etc. were used in the study of the problem. The study found that the indicators of innovative development of domestic enterprises tend to deteriorate. It was found that among the main problems of innovation activity of enterprises is insufficient information and analytical support, justification and management decision-making. The definition of the concept of information and analytical support of innovative solutions is clarified. The content and features of information and analytical support of the process of managing the innovation activity of enterprises are analyzed. It was determined that the information and analytical components are closely interrelated and complement each other, since the effectiveness of analytical work depends primarily on the quality of information support of the management process. A number of problems of information support of the sphere of domestic innovation activity are highlighted. The prospects of their solution both at the state and enterprise levels are outlined. It is substantiated that innovative development is a priority direction of development of enterprises in the period of post-war business recovery. It is

concluded that a prerequisite for effective decision-making in the management of innovative development of the enterprise is its quality information and analytical support and further adaptation of regulatory legislation to European requirements, which will provide the necessary information base for analysis. Further research can be focused on the study of the problems of managing the innovative development of enterprises in the post-war period.

Keywords: innovative development, management of innovative development, information and analytical support, components of information and analytical support, information technology, analytical information.

Постановка проблеми. В умовах зростання невизначеності середовища функціонування підприємств, кризових ситуацій, обмеженості ресурсів, у всіх сферах та видах діяльності спостерігається зростання конкуренції, перенасиченості ринку різноманітними товарами і послугами, що вимагає від суб'єктів господарювання постійного вдосконалення та пошуку конкурентних переваг.

Одним із перспективних факторів підвищення конкурентоспроможності підприємства, набуття ним конкурентних переваг є інноваційний розвиток підприємства. Особливої актуальності це питання набуде у повенний час, коли для відновлення та розвитку вітчизняний бізнес потребуватиме значних інвестицій і перевагу матимуть передусім інноваційні підприємства, які для інвесторів є більш економічно привабливими та перспективними.

Інноваційний розвиток підприємства є важливою умовою підвищення його конкурентоспроможності, економічної та інвестиційної привабливості, а управління інноваціями є невід'ємною складовою управлінської діяльності підприємств. Важливим інструментом підтримки та обґрунтування управлінських рішень є інформаційно-аналітичне забезпечення процесу їх прийняття, належний рівень якого підвищує ефективність управління інноваціями та зменшує невизначеність середовища прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності є предметом досліджень багатьох вчених та науковців, зокрема Березняка Н. В., Кваші Т. К. [1], Скочляса С. М. [2], Михайленко О. В., Данчука Ю. П. [3], Новікової М. М., Кондратенко Н. О., Боровика М. В. [4], Лігоненко Л. О., Селезова М. В. [5], Євдокимова Н. М., Котенок Д. М. [6], Тюріної Н., Назарчук Т. [7], Завербного А., Ноджак Л. [8] та інших.

Проте проблема інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційних рішень і надалі залишається актуальною та потребує подальших досліджень у цьому напрямку, оскільки аналіз стану та особливостей роз-

витку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств свідчить про наявність багатьох проблем в управлінні інноваціями як на державному рівні, так і на рівні підприємств.

Постановка завдання. Метою написання статті є з'ясування проблем та особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємств, визначення перспектив посилення інформаційно-аналітичної підтримки інноваційних рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз статистичних даних щодо наукової та інноваційної діяльності вітчизняних підприємств свідчить про тенденцію до погіршення практично усіх показників, які характеризують стан та особливості розвитку цього виду діяльності підприємств [9].

Так, у період з 2016 р. по 2020 р. кількість інноваційно активних підприємств становила 8173, у 2018–2020 рр. їх кількість зменшилася майже на 72,1% і становила лише 2281. У 2016–2018 рр. частка інноваційно активних підприємств у загальній кількості підприємств становила 28,1%, а в 2018–2020 рр. їх залишилося лише 8,5%.

У 2018 р. обсяг реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої продукції підприємств становив 0,7%, за наступних два роки цей показник збільшився лише на 0,4 п.п. Із загального обсягу реалізованої інноваційної продукції, частка продукції, нової для ринку, у 2018 р. становила 41% , у 2020 р. частка такої продукції зменшилася до 18,1%.

З 2016 р. по 2020 р. спостерігається щорічне зменшення кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок. Загалом їх кількість за цей період зменшилася на 19,5%. Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП має також тенденцію до зменшення і знизилася за цей період на 0,07 п.п.

Погіршення стану інноваційного розвитку України у глобальному вимірі характеризують також результати дослідження щодо глобального розвитку інновацій, які проводяться Міжнародною бізнес-школою INSEAD,

Корнуельським університетом і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності з 2007 року.

За результатами таких досліджень Україна у 2020 році за індексом інновацій зайняла 45 позицію серед 131 країни, за рейтингом конкурентоспроможності талантів – 42 позицію, 71 позицію по запровадженню інновацій та 37 місце за результатами інноваційної діяльності. У 2021 р. за індексом інновацій Україна понизила свою позицію серед 132 країни до 49, по запровадженню інновацій – до 76 позиції, а за результатами інноваційної діяльності залишилася на 37 [10].

На сьогодні актуальними проблемами інноваційної діяльності підприємств є недостатня державна підтримка науково-дослідних програм, нерозвинена інноваційна інфраструктура, низька зацікавленість суб'єктів господарювання до інновацій, недостатнє інформаційно-аналітичне забезпечення підтримки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо інновацій та ін.

Інноваційна діяльність підприємства може ставити за мету оптимізацію процесів виробництва товарів та надання послуг, створення нових продуктів чи якісне удосконалення наявних, впровадження нових технологій, інноваційні зміни у системі управління підприємством та прийнятті управлінських рішень тощо. Досягнення тих та інших цілей залежить від ефективності управління інноваціями підприємства, передусім від якості управлінських інноваційних рішень.

Процес прийняття та реалізації більшості рішень здійснюється в умовах мінливості внутрішнього та зовнішнього середовища, які посилюються в період кризових ситуацій. Інноваційні рішення можуть прийматися інтуїтивно або ж раціонально, на основі наукового підходу, що базується на аналізі та формально-логічному мисленні з врахуванням закономірностей розвитку досліджуваної проблеми. Ефективність прийнятих управлінських рішень корелює з якістю проведеного аналізу соціально-економічних явищ та процесів, що залежить у свою чергу від наявності актуальної, достовірної, повної та своєчасної інформації.

Щодо інформаційного забезпечення процесу управління інноваціями, то Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року серед проблем функціонування національної інноваційної екосистеми виділено власне низку проблем інформаційного забезпечення, зокрема [11]:

- відсутність необхідної інформації про ринкові перспективи запропонованої ідеї та знань і консультативного супроводу проходження проєкту від ідеї до етапу комерціалізації;

- недостатнє пропагування та поширення інформації про позитивні приклади перетворення ідеї на інноваційний продукт;

- відсутність інформації про інформаційних партнерів.

Планом заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії передбачено низку заходів, реалізація яких буде кроком до вирішення проблеми інформаційного забезпечення учасників інноваційного процесу, сприяння отримання ними консультаційних послуг та супроводу на усіх етапах інноваційного циклу [12].

Позитивним кроком у напрямку отримання якісної інформації для відстеження процесу створення та впровадження підприємствами інновацій є Наказ Державної служби статистики від 06.01.2021 р. про "Методологічні положення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності підприємств" [13]. Метою проведення такого статистичного спостереження є власне інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств.

Спосіб розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств та перелік джерел інформації, необхідної для проведення розрахунку цих показників зазначені у Методиці розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств, затвердженій Наказом Державної служби статистики від 30 вересня 2021 р. [14].

Визначимо інформаційно-аналітичну підтримку інноваційних рішень як своєчасне забезпечення процесу прийняття управлінських рішень актуальною, достовірною, надійною та корисною інформацією, необхідною для проведення якісного детального аналізу досліджуваної проблеми та прийняття обґрунтованого інноваційного рішення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу управління інноваційною діяльністю підприємств складається з двох взаємопов'язаних елементів: інформаційного та аналітичного забезпечення (рис. 1).

Інформаційне забезпечення пов'язане з пошуком, відбором, обробкою, накопиченням, узагальненням і збереженням інформації. Інформаційна складова є визначальною складовою інформаційно-аналітичного забезпечення, оскільки від її якості залежить результативність та ефективність проведення

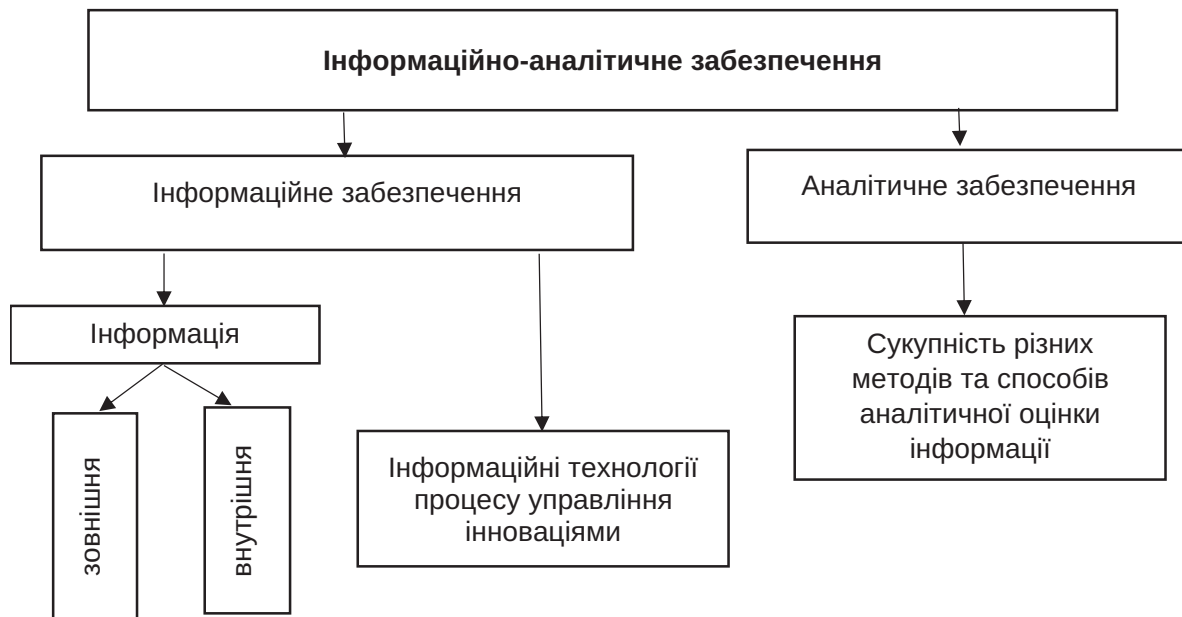

Рис. 1. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу управління інноваційною діяльністю підприємств

аналітичної роботи, що забезпечує процес управління інноваційним розвитком підприємств необхідною аналітичною інформацією і дозволяє: визначитися щодо напрямку інноваційного розвитку підприємства та конкретизувати цілі; розробити стратегічні прогнози щодо інноваційного розвитку; деталізувати плани та програми реалізації стратегії інноваційного розвитку; розробити систему показників та способи контролю за процесом здійсненням інноваційної діяльності та ін.

Джерела інформаційного забезпечення можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні. До зовнішніх джерел відносяться нормативно-законодавчі акти, офіційні дані Державного комітету статистики; дані міжнародних рейтингів інноваційного розвитку; результати наукових досліджень та розробок, що виконуються науково-дослідними інститутами; результати маркетингових досліджень; інформація щодо інноваційних розробок конкурентів; інформація, отримана від участі у виставках, семінарах, конференціях, презентаціях тощо.

Зовнішня інформація може бути офіційно опублікованою, яка є у вільному доступі для всіх користувачів, та синдикативною – надається спеціальними інформаційно-консультаційними організаціями за певну плату.

Джерелами внутрішнього інформаційного забезпечення є облікові дані (фінансова, бухгалтерська, статистична, податкова, оперативно-технічна звітність підприємства) та

позаоблікові дані (матеріали аудиту, протоколи нарад, зборів трудового колективу, накази та розпорядження керівного складу, стратегічні та тактичні плани, програми інноваційного розвитку та ін.). Досить часто оригінальні та креативні ідеї виникають у співробітників, які мають лише дотичне відношення до інноваційної діяльності, тому на підприємстві варто розробити відповідну типову форму звітності для персоналу, яка може бути джерелом генерування новаторських ідей.

Важливою складовою інформаційного забезпечення є використання інноваційних інформаційних технологій, які оптимізують процес пошуку, збору, обробки, передачі, реєстрації, накопичення та зберігання даних про інноваційно-інвестиційну діяльність з врахуванням інтересів стейкхолдерів.

Використання інформаційних технологій базується у свою чергу на відповідному технічному, програмному, інформаційному, методичному та організаційному забезпеченні.

Аналітичне забезпечення передбачає використання методів економіко-математичного та логіко-інформаційного моделювання, методів економіко-статистичного аналізу, графічних та логічних методів аналізу для аналітичного оцінювання наявної інформації з метою отримання нових відомостей та знань щодо досліджуваного явища чи процесу.

Застосування вищеперелічених методів дає можливість вирішити низку завдань у напрямку інформаційно-аналітичної під-

тримки управлінських рішень, починаючи від пошуку та збору інформації для аналізу, закінчуючи побудовою прогнозних показників та розробкою прогнозних моделей для оцінки та визначення перспектив інноваційного розвитку підприємства.

Так, економіко-статистичне дослідження здійснюється з використанням методів статистичного спостереження, зведення й групування статистичних даних; методів кореляційно-регресійного, факторного та індексного аналізу; методів аналізу динамічних рядів, вибіркового методу та ін.

Кожний з використовуваних методів на основі низки критеріїв і показників дозволяє отримати відповіді на ті чи інші проблемні питання, що підвищує рівень обґрунтованості та якості управлінських рішень. Застосування економіко-статистичних методів дає можливість, зокрема:

- визначити та оцінити рівень розвитку ресурсного потенціалу підприємства;
- виявити можливості та внутрішні резерви для інноваційного розвитку підприємства;
- оцінити ступінь варіації тих чи інших параметрів управлінського рішення навколо середнього значення;
- визначити наявність кореляційно-регресійних взаємозв'язків між окремими чинниками, які впливають на результати певного управлінського рішення, оцінити щільність та істотність цих взаємозв'язків;
- проаналізувати динаміку параметрів рішень, ступінь виконання їх планових значень та здійснити просторові порівняння;

– провести факторний аналіз впливу окремих чинників на зміну результативних показників та ін.

Висновки. Таким чином, інформаційна та аналітична складова тісно між собою взаємопов'язані і взаємодоповнюють одна одну. Система аналітичного забезпечення підвищує ефективність процесу прийняття управлінських рішень та розширює сферу практичного застосування інформації, надаючи їй якісно нового змісту. Результативність аналітичної роботи залежить насамперед від якості інформаційного забезпечення процесу управління.

Війна стала серйозним викликом для вітчизняних підприємств, які зазнали значних збитків та змушені функціонувати в екстремальних умовах, що спонукає їх до створення нової чи оновлення діючої системи менеджменту підприємства, яка би відповідала реаліям часу, застосовування інноваційних підходів до управлінської діяльності, вдосконалення інструментів та методів управління тощо.

У планах повоєнного відновлення бізнесу, успішного його функціонування та розвитку необхідно правильно розставити пріоритети, першочерговим з яких має бути інноваційність, а передумовою для успішного управління інноваційним розвитком є якісно побудована система інформаційно-аналітичне забезпечення. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на пошуку та аналізі інших актуальних проблем управління інноваційним розвитком підприємств у повоєнний період.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Березняк Н. В., Кваша Т. К. Дослідження теоретичних і практичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Наукова доповідь. Київ : УкрІНТЕІ, 2017. 72 с.
2. Скочиляс С. М. Аналітичне забезпечення як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 25. Ч. 2. С. 123–127.
3. Михайленко О. В., Данчук Ю. П., Черняк В. А. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С. 105–108.
4. Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія / [М. М. Новікова, Н. О. Кондратенко, М. В. Боровик та ін.]; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : "Друкарня Мадрид", 2020. 335 с. URL: <https://mmgh.kname.edu.ua/images/NAUKA/2020.pdf> (дата звернення: 21.12.2022).
5. Лігоненко Л. О., Селезова М. В. Інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 414–417.
6. Євдокимова Н. М., Котенок Д. М. Інституційне підґрунтя інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень. Стратегія підприємства: підприємницький контекст : монографія / заг. ред.: Л. П. Батенко, Т. І. Решетняк. Київ : КНЕУ, 2019. 424 с.

7. Тюріна Н. М., Назарчук Т. В., Шкабара Н. В. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління бізнес-проектами підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 68–77.
8. Завербний А. С., Ноджак Л. С., Міщанчук С. А. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-5> (дата звернення: 21.12.2022).
9. Економічна статистика / Наука, технології та інновації. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (дата звернення: 20.12.2022).
10. Конкурентоспроможність України (2020–2021). URL: <https://cip.gov.ua/services/cm/api/attachment/download?id=37433> (дата звернення: 20.12.2022).
11. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-r#Text> (дата звернення: 21.12.2022).
12. Про затвердження плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1687-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.12.2022).
13. Методологічні положення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від 06 січня 2021 року № 2 (зі змінами). Держстат України. URL: http://csv2.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/02/02.pdf (дата звернення: 21.12.2022).
14. Методика розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від 30 вересня 2021 року № 248. Держстат України. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/248/248.pdf (дата звернення: 21.12.2022).

REFERENCES:

1. Berezniak N. V., Kvasha T. K. (2017) Doslidzhennia teoretychnykh i praktychnykh osnov informatsiino-analitychnoho zabezpechennia naukovo-tekhnichnoi ta innovatsiinoi diialnosti. Naukova dopovid [Research of theoretical and practical bases of information-analytical support of scientific-technical and innovative activity. Scientific report]. Kyiv: UkrINTEI, 72 p. [in Ukrainian]
2. Skochylias S. M. (2019) Analitychne zabezpechennia yak dzherelo informatsii dlia pryiniattia upravlynskykh rishen [Analytical support as a source of information for management decision making]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*. Vol. 25 (2), pp. 123–127. [in Ukrainian]
3. Mykhailenko O. V., Danchuk Yu. P., Cherniak V. A. (2020) Informatsiine zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti pidpriemstva [Information support of innovative activity of the enterprise]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*. Vol. 53, pp. 105–108. [in Ukrainian]
4. Teoretychni osnovy zabezpechennia yakosti pryiniattia upravlynskykh rishen v umovakh yevropeiskoi intehratsii [Theoretical foundations of quality assurance of managerial decision-making in the context of European integration] (2020). In M.M. Novikova, N.O. Kondratenko, M.V. Borovyk. Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beke-tova. Kharkiv: "Drukarnia Madryd", 335 p. Available at: <https://mmgh.kname.edu.ua/images/NAUKA/2020.pdf> (access date: 21/12/2022). [in Ukrainian]
5. Lihonenko L. O., Selezova M. V. (2017) Informatsiine zabezpechennia analizu innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv v Ukraini: stan, problemy, shliakhy yikh rozviazannia [Information support of analysis of innovative activity of enterprises in Ukraine: state, problems, ways of their solution]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of economy*. Vol. 20, pp. 414–417. [in Ukrainian]
6. Yevdokymova N. M., Kotenok D. M. (2019) Instytutsiine pidgruntia informatsiino-analitychnoho zabezpechennia upravlynskykh rishen. Stratehiia pidpriemstva: pidpriemnytskyi kontekst: monohrafiia [Institutional basis of information and analytical support of management decisions. Enterprise strategy: entrepreneurial context]. In L. P. Batenko, T. I. Reshetniak (Eds.). Kyiv: KNEU, 424 p. [in Ukrainian]
7. Tiurina N. M., Nazarchuk T. V., Shkabara N.V. (2022) Formuvannia informatsiino-analitychnoho zabezpechennia upravlinnia biznes-proiektamy pidpriemstva [Formation of information and analytical support for the management of business projects of the enterprise]. *Innovation and Sustainability*. Vol. 2, pp. 68–77. [in Ukrainian]
8. Zaverbnyi A. S., Nodzhak L. S., Mishchanchuk S. A. (2021) Informatsiino-analitychne zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy za yevrointehratsiinykh umov [Information and analytical support of innovative development of the Ukrainian economy in the European integration conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*. Vol. 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-5> (access date: 21/12/2022).

9. Ekonomichna statystyka / Nauka, tekhnolohii ta innovatsii. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm (access date: 20/12/2022).

10. Konkurentospromozhnist Ukrainy (2020-2021). Available at: <https://cip.gov.ua/services/cm/api/attachment/download?id=37433> (access date: 20/12/2022).

11. Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 roku № 526-r. Kabinet Ministriv Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-r#Text> (access date: 21/12/2022).

12. Pro zatverdzhennia planu zakhodiv na 2021-2023 roky z realizatsii Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy. vid 9 hrudnia 2021 r. № 1687-r. Kabinet Ministriv Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text> (access date: 18/12/2022).

13. Metodolohichni polozhennia derzhavnoho statystychnoho sposterezhennia shchodo innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: Nakaz Derzhstatu Ukrainy vid 06 sichnia 2021 roku № 2 (zi zminamy). Derzhstat Ukrainy. Available at: http://csv2.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/02/02.pdf (access date: 21/12/2022).

14. Metodyka rozrakhunku pokaznykiv innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv: Nakaz Derzhstatu Ukrainy vid 30 veresnia 2021 roku № 248. Derzhstat Ukrainy. Available at: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/248/248.pdf (access date: 21/12/2022).